

Bemötande av synpunkter

Synpunkter inlämnade under utkastets utställningstid 5.9-30.9.2022 och stadsarkitektens bemötande. Synpunkterna i sin helhet med eventuella bilagor finns i bilaga P "Synpunkter och bilagor".

Lemlands kommun, Jomala kommun och Ålands idrott har meddelat att de inte lämnar utlåtande på utkastet till grönplan.

1

Bildningsnämnden

"Utkastet till Grönplan för Mariehamn är en ambitiös och viktig plan för våra invånares välbefinnande.

Ur ett bildningsperspektiv behöver man säkerställa att varje daghem och grundskola har ett grönområde i sin omedelbara närhet.

Grönområden i daghemmen och grundskolornas närhet är viktiga för elevernas och barnens rekreation under arbetsdagarna samt ur ett fostrans- och undervisningsperspektiv. Väl fungerande grönområden bidrar till varierande undervisnings- och lekmiljöer. En del grönområden behöver tillåtas vara i så naturligt skick som möjligt medan vissa borde utformas som uteklassrum/utelektrum. Nabbens våtmark är ett utmärkt exempel på hur en våtmark kan fungera som ett uteklassrum.

Säkra gångstigar är viktiga för tillgänglighet till och i grönområdena för barn och ungdomar."

Bemötande

Ett tillägg om vikten av varierande grönområden för naturpedagogik har gjorts i förslaget till grönplan.

Ett åtgärdsförslag har lagts till i förslaget till grönplan: "Utforma ett uteklassrum på lämplig plats i Mariehamn i samråd med stadens skolor".

Angående **säkra gångstigar**: Under arbetet med åtgärden att "ta fram en belysningsstrategi för Mariehamn" kommer säkerhetsaspekten att lyftas bland annat längs med gångstigarna i stadens grönområden.

Byggnadsnämnden

”Byggnadsinspektören har gjort en sammanställning av byggnadsnämndens synpunkter inför remissutlåtandet gällande stadsutvecklingsnämndens grönplan. Följande punkter är sammanställt av det material som mejlats till byggnadsinspektionen.

Byggnadsnämnden anmärker att grönplan bör beakta en högre exploateringsgrad i centrum. Ett nytt högre våningstal med tillhörande skuggbildning, påverkar planering av vegetation. Med fördel kan växter som tål mindre solljus utnyttjas, eller på annat sätt anpassas efter tätare bebyggelse.

Mariehamns åldrande befolkning ökar trycket på fler bostäder i centrum. Om den åldrande befolkningen fick möjligheter för att köpa bostäder i centrum frigörs fler egnahemshus för barnfamiljer i förorten. Grönzoner i form av parker för barn samt grönzoner för möjlighet till rekreation är viktig även i förorten.

Särskild vikt måste fästas på tillgängligheten på strandstigar och centumparker för personer med nedsatt rörelseförmåga. Byggnadsnämnden understöder idén med en liknande strandpromenad på Svinö som i fasta Mariehamn som är tillgänglig för allmänheten.

Det är även av största vikt att byggnadsnämnden och även allmänheten tydligt presenteras hur grönplanen påverkar kommande planering. Det är viktigt att beakta att det är generalplan som ska styra huvuddragen för markanvändningen (PBL 4§).

Själva hörande och utställande av planer i planläggningsförfarandet får inte äventyras genom en fastställd grönplan, så att folks rätt att påverka tas ifrån dem (PBL 30, 31 §§).

Dessa punkter bör kompletteras innan fortsatta beslut tas.”

Bemötande

Angående **högre exploateringsgrad och skuggbildning**: Frågan bör aktualiseras i detaljplaneringsskedet. Vid nyplantering behöver växtvalet utgå från platsens förutsättningar.

Angående **grönzoner i förorten**: I förslaget finns en riktlinje för mål 3 som lyder: ”Alla bostäder, skolor/förskolor och äldreboenden bör ha tillgång till ett grönområde inom 300 meter utan kraftiga barriärer.”

Angående **tillgänglighet i grönområden**: En tillgänglighetsanalys för Mariehamns parker har utförts som ett underlag inför förslagsskedet och slutsatser från denna är införd i förslaget till grönplan.

Angående **grönplanens påverkan på framtida planering**: Grönplanen har ingen rättsverkan, men kommer att fungera som ett vägledande underlag för stadsplaneringen. Under rubriken ”Hur kommer grönplanen användas?” står följande:

- Grönplanen fungerar som ett kunskapsunderlag där biologiska värdekärnor samt andra viktiga funktioner i den befintliga grönstrukturen kartlagts.
- Grönplanen kommer att användas som ett underlag för stadens planprocesser. Den kan användas som ett stöd vid prioritering av olika intressen, såsom situationer då grönstrukturens intressen avvägs mot bebyggelse- och trafikstrukturintressen.
- Grönplanen bidrar till arbetet med att bevara och utveckla grönstruktur samt ekosystemtjänster i Mariehamn.
- Grönplanen kan vidare fördjupas till en delgeneralplan för grönområden som kan lyftas in i kommande generalplan över hela Mariehamn.

Det bör påpekas att utkastet till grönplan är baserad på stadens generalplan, som fullmäktige har antagit. "Grönplanen omfattar de områden på fasta Mariehamn som i generalplanen anges som en del av stadens grönstruktur."

Grönplanen är ett riktgivande dokument utan rättsverkan såsom stadens generalplan. Planutkastet har varit utställt för att allmänheten ska få möjlighet att ge synpunkter på planen. Grönplanen kommer inte att påverka det lagstadgade samrådsförfarandet.

Infrastrukturnämnden

”Grönplan för Mariefhamn är ett tillsammans med alla tillhörande utredningar i bilagor ett väldigt digert och genomarbetat planeringsmaterial. Mariehamns grönstruktur och grönplanens mål och strategier är väl beskrivna. Grönplanen avslutas med beskrivning över stadens gröna värdeområden och gröna korridorer, samt att ett antal åtgärdsförslag listas med förslag för övergripande åtgärder.

För samhällstekniska avdelningen är det ”åtgärdsförslagen” som i första hand påverkar avdelningens verksamhet och budget och utlåtande tar därför fasta på den delen av grönplanen:

Utökade områden med mera reglerad skötsel, ändrade riktlinjer innebär med säkerhet utökad arbete i uterummet dvs mera personella resurser krävs antingen med utökad egen personal eller entreprenörer, detta ger förstås också ökade kostnader för driften. Befintliga skötselplaner och riktlinjer kommer att behöva ses över, korrigeras och anpassas så att de blir överensstämmande med den nya Grönplanen, man kan räkna med att det är ett stort administrativt arbete att utföra dessa kompletteringar, det innebär också i förlängningen att arbetet i uterummet förändras och utökas, vilket då sätter tryck på att tilldelning av budgetmedel utökas. Arbetssituation för utepersonalen är redan idag ansträngd och utökade skötselkrav måste tillgodoses med utökade resurser.

Strandpromenaderna föreslås utökas, här finns skäl att tydliggöra vilken nivå som ska gälla för utbyggnad och drift. I grunden har promenadstigarna varit avsedda att fungera när naturen tillåter, tex vid högvatten kan stigarna vara svåra att använda, samma när det är mycket snö eller att det fryser och smälter och isbildning med halkrisk uppkommer. Synpunkter har på senare tid också hörts om att stigarna borde förses med belysning eller att de ska vinterunderhållas. Ställningstagande behövs över om ”stigarna ” framöver ska vara enkla och byggda så långt möjligt på naturens villkor eller om de ska byggas för att kunna belysas eller vinterunderhållas, högre standard och tillgänglighet kräver mera utrymme i grönområdena och bättre teknisk utformning av stigarna än vad som är fallet idag. Kostnadsökningen för drift vid en eventuell uppklassning kostar stora pengar jämfört med dagens i princip ”noll-budget”. En uppklassning av kvaliteten innebär sannolikt också att andra trafikanter ss cyklist, elmoped etc. i större grad kommer att finnas på promenadstigarna framöver.

Belysningsstrategi för Mariefhamn är synnerligen önskvärd, bra om budgetmedel kan avsättas för projektarbete för tex en konsult med stöd av en intern arbetsgrupp. Inom stadens allmänna områden finns idag ca 4 600 belysningspunkter, av dessa är ca 20% energisnåla LED armaturer, utbyte pågår kontinuerligt. Belysningsstrategi är av nöden då det i utbytesprogrammet är viktigt att beakta tex områdesspecifika krav samt att man får en prioritering över utbytesprogrammet. Med nuvarande tilldelning av budgetmedel kommer bara byte av armaturer att ta ca 20 år att genomföra. Därutöver finns ett stort behov av att modernisera och byta ut ett föråldrat ledningsnät för den allmänna belysningen.

Mera informationsskyltar föreslås runt om i stadens natur- och kulturmiljöer, information är förstås bra, men fråga är om skyltning är den rätta vägen, de blir ofta utsatta för skadegörelse och det kan periodvis vara ett rätt så digert och kostsamt arbete att hålla skyltningen ”up to date”. I dagens (och framtida) samhälle med nära nog hundra procentig tillgång till mobiltelefoner vore det kanske bäst att satsa på en mobilapp där man lätt kan hitta info. En app är lätt att redigera och uppdatera, den kan inte stjälas eller utsättas för skadegörelse så som en skylt ute i grönområde kan bli utsatt för.

Utredning om stadens karaktärsträd så att det ges möjlighet för träd att utvecklas för att bli framtida karaktärsträd. Om träd, både befintliga och planerade inte ges tillräckligt utrymme på tomter eller

inom gatuområde så riskerar träden att bli endast kortvariga "gästträd" i stället för framtida karaktärsträd. Detta förhållande, med otillräckligt utrymme, uppkommer regelbundet inom nuvarande stads- och gatuplanering, här behöver åtgärder vidtas i planeringen så att trädens utvecklingsmöjligheter säkras."

Bemötande

Angående **ökade kostnader och behov av personella resurser**: För att höja nivån på stadens grönområden kommer ökad skötsel och personella resurser att krävas. I samband med att åtgärderna utförs bör en kostnads kalkyl tas fram.

Angående **nivån för strandpromenadernas utbyggnad och drift**: Det finns troligtvis olika behov på olika delar av strandpromenaderna. En analys bör göras där man identifierar vilka delar av strandpromenaderna som kunde ha en högre standard med exempelvis belysning och vilka som bör fortsätta vara stigar utformade på naturens villkor.

Angående **informationsskyltar**: Staden bör arbeta med en kombination av fysiska skyltar och digitala appar. Huruvida platsen kräver fysiska skyltar eller digital information bör utvärderas från fall till fall. I de fall där staden går in för digital information krävs viss skyltning för att informera brukaren om att information finns digitalt.

Angående **skydd av träd**: Vissa träd har ett lagskydd i landskapsförordningen om naturvård 2 kap 2 § vilket måste tas i beaktande. Befintliga träd har överlag ett högre värde för biologisk mångfald samt bidrar med fler ekosystemtjänster än ett nyplanterat träd. För att de ska överleva på sikt krävs dock tillräckligt utrymme för bland annat rotsystemet. Följande riktlinje finns under rubriken "riktlinjer för biologisk mångfald" i förslaget till grönplan:

"Befintliga träd ges i så stor utsträckning som möjligt utrymme för att bevaras. Särskilt skyddsvärda träd skyddas i stadsplan i samråd med sakkunnig."

Sakkunnig person kan vara en arborist, stadens stadsträdgårdsmästare eller naturvårdsintendent på landskapets miljöbyrå.

Kultur- och fritidsnämnden

”Grönplanen berör kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde närmast gällande kulturmiljöer samt möjligheter till motion och rekreation. Planen är ett utmärkt underlag för att kunna arbeta strategiskt med grönstrategi.

Motion, fritid och lekparker

Ett av målen för grönplan är det sociala genom att parker, naturområden och gröna stadsrum finns nära människor och bidrar till jämlika och hälsosamma livsmiljöer. Staden skall därför säkerställa vardagsnära grönområden för motion och återhämtning.

Många människor får motion genom promenader, jogging, cykling och övrigt friluftsliv - aktiviteter som utövas främst i gröna miljöer. Tillgängligheten till dessa är avgörande för hur stadens invånare nyttjar grönområden; ju längre det är till grönområden och parker, desto färre och kortare besök görs.

Det finns behov av ännu fler lättillgängliga motionsformer och platser för spontan idrott så som motionstrappor, utegym och miniarenor för spontan idrott.

Staden bör satsa på lekfulla utemiljöer med utgångspunkt i barnens behov. Skapa attraktiva inslag i parker och grönområden. Platser som uppmuntrar till spontan och jämställd lek, möten och ”häng”. Exempel är hängmattor, lekskulpturer, temalekpark och äventyrspark.

Konst och gröna kulturarvmiljöer

Det räcker inte med god tillgång till grönytor. Människans sinnen påverkas också av områdets estetiska utformning. Offentlig konst i människors närmiljö bidrar till ökad demokrati genom att göra konst tillgänglig för de grupper som inte normalt besöker museum och gallerier.

Staden kan åstadkomma detta genom att satsa på konst i exempelvis bostadsområden, våtmarker, parker och Esplanaden. Ljusprojekt bör genomföras, inte minst permanenta ljusverk inom ramen för konstnärlig miljögestaltning, för att skapa gemytligare och tryggare gröna platser i stadsmiljön, t.ex i Esplanaden och parker.

Nästan alla gröna och blå miljöer har påverkats av människan. Denna påverkan är en del av vårt kulturarv och brukar beskrivas som det gröna kulturarvet. Kunskapen om det gröna kulturarvet är fortfarande bristfälligt och mycket av kunskapsinsamlingen och värderingen har tidigare handlat om bebyggelsemiljöer.

De gröna kulturarvmiljöerna skall lyftas fram för de berättar mycket om stadens identitet, historia och utveckling.

Staden bör därför exempelvis utveckla kulturarvsprogram, såsom både fysiska och digitala promenadstråk.

Kulturen kan bidra till att skapa mötesplatser och delaktighet. Förutom att främja möten genom att planera för och utveckla mötesplatser i den fysiska miljön i staden, så kan staden skapa en grund för attraktiva möten genom att underlätta för olika föreningar. Brukar drivna processer och urbant ägarskap kan stärka relationen mellan offentlig sektor och medborgare. De stadsbor som nyttjar grönområden har ofta stor kunskap om förhållanden och utvecklingsmöjligheter. För att ta tillvara deras kunskap och engagemang behöver de ges möjlighet att delta i grönplaneringen. Delaktighet skapar större förståelse för områdenas betydelse och stärker den lokala demokratin.

Mariehamns stad har redan tillämpat så kallad idéburen stadsutveckling för vissa inslag i centrummiljön. Det innebär att man skapar tillfälliga pilotprojekt för att testa en idé. Man förändrar tillfälligt en plats, till exempel genom att ställa ut lekredskap, gymredskap, cafébord, stolar och grönska, under en vecka eller en månad. Detta kan även tillämpas på gröna ytor. Bygg tillfälliga scener på waste space eller gröna ytor i staden, exv Esplanaden, Kvarnberget, Nabben, Badhusberget.”

Bemötande

Angående **avstånd till parker och grönområden**: En riktlinje för mål 3 är att ”Alla bostäder, skolor/förskolor och äldreboenden ska ha tillgång till ett grönområde inom 300 meter utan kraftiga barriärer.”

Angående **behovet av att utöka möjligheterna för lättillgängliga motionsformer och lekfulla miljöer**: Staden har planerat för olika typer av rekreativsmöjligheter längs med strandpromenaden mellan MSF och Sjökvarteret. Övriga områden kräver en analys där staden identifierar vilka grönområden som är lämpliga för utökade rekreativinslag. Ett åtgärdsförslag kopplat till mål 3 lyder ”Ta fram strategi för avvägning mellan olika rekreativintressen”.

Angående **konst i gröna miljöer**: Konstverk är särskilt lämpliga i parker i centrala Mariehamn. Exempelvis skulle den planerade strandpromenaden i Österhamn vara lämplig för både konstverk och olika typer av fysiska aktiviteter.

Angående **kulturarvsprogram**: Ett av åtgärdsförslagen kopplade till mål 4 är att ”Utveckla promenadstråk med tema Kulturmiljö med information om intressanta fornlämningar, gröna kulturmiljöer, K-märkta byggnader, osv. Skapa platsbildningar längs med stråket på strategiska platser.”

Angående **brukardrivna processer**: Delaktighet är viktigt, staden bör vid parkupprustning och liknande höra områdets invånare och brukare.

Angående **idéburen stadsutveckling**: Tillfälliga pilotprojekt kan med fördel lokaliseras till parker som staden vill se en ökad användning av och där projektet inte riskerar parkens funktionalitet såsom dess kulturhistoriska identitet, biologiska mångfald eller markens struktur.

5

Äldrerådet

"Förslaget godkänns med tillägget att framkomligheten på grönområden i Mariehamns stad bör ses över."

Bemötande

En tillgänglighetsanalys för Mariehamns parker har utförts som ett underlag inför förslagsskedet och slutsatser från denna är införd i förslaget till grönplan.

Äldreomsorgschefens beredning:

”Närliggande grönområden är viktiga för de äldre och positivt är att staden värnar om dessa.

Stadsplanering som berör tillgång till grönområden är en viktig del i möjliggörande av de äldres sociala gemenskap och deltagande i den sociala miljön. Inkluderingen av ett äldreperspektiv i stadsplaneringen har positiva effekter på äldres hälsa samt motverkar ensamhet och social isolering.

I samband med stadsplanering behöver man se över tillgängligheten i staden. Om de äldre förväntas att bo längre i eget boende behöver även utomhusmiljöerna anpassas för att öka rörelsefrihet och självständighet detta gäller även grönområden. Förslagsvis skulle flera bänkar kunna placeras vid stadens vackra promenadstråkar för att ge möjlighet att ta en vilopaus under promenaden. Fint vore om en del planteringar var placerade på sådan nivå så att de även kan njutas sittande av rullstolsbundna. Några samlingsplatser för vuxna, med ett tak för regnskydd skulle också locka fler äldre att ta sig ut till grönområden.

Nytänk i stadsplanering gällande tillgänglighet för funktionsnedsatta skulle kunna ge positiva effekter i livskvalitet, skapa självständighet och ge positiva effekter i ekonomi då det möjliggör boende i det egna hemmet och möjlighet att genomföra egna aktiviteter självständigt. Ett exempel kan vara en badstrand med brygga och ramp ned i vattnet, anpassad även till rullstolsbundna eller personer med rollator – ett bad för alla.”

Bemötande

Angående **tillgängligheten i staden**: En tillgänglighetsanalys för Mariehamns parker har utförts som ett underlag inför förslagsskedet och slutsatser från denna är införd i förslaget till grönplan.

Angående **ökat antal bänkar**: Utemöbleringsprogrammet bör uppdateras, detta tas upp som ett åtgärdsförslag i förslaget till grönplan. Här finns även möjlighet att bland annat öka antalet parkbänkar på lämpliga platser.

Angående **tillgänglig strand**: Ett åtgärdsförslag kopplat till mål 3 är att: ”Planera och anlägg en tillgänglighetsanpassad strand i Mariehamn”.

Beslut

”Landskapsregeringen har i samband med att ett utkast till grönplan tagits fram, granskat utkastet utgåendes ifrån respektive byrås sakområden. Landskapsregeringen beslutar med stöd av 30 §§ plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland att hänvisa till miljöbyråns och infrastrukturavdelningens allmänna byrås utlåtanden med tillägget att landskapsregeringen också vill påtala att planeringen av grönområden och grönstrukturer i Mariehamn behöver ta i beaktande växtlighetens påverkan på nuvarande och kommande bebyggelse samt nuvarande och eventuell framtida VA-infrastruktur.

Infrastrukturavdelningens allmänna byrå

För infrastrukturavdelningens allmänna byrå berör anhållan planprocesser i förhållande till gällande plan- och bygglagstiftning, och framlagda planförslags enlighet med plan- och bygglagstiftningens innehåll och riktlinjer, hänvisandes till plan- och bygglag 2008:102 samt plan- och byggförordning 2008:107. Syftet med hänvisade plan- och bygglagstiftning är att reglera markanvändningen och byggandet så att förutsättningar för en bra livsmiljö skapas och bevaras, en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling främjas och så att kulturhistoriska värden bevaras. Allmänna byrån önskar framföra följande:

Landskapsregeringen ser positivt på initiativet att framta en grönplan för Mariehamns stad. Det är ett hjälpsamt kunskapsunderlag i det kontinuerliga arbetet med en hållbar planering och markanvändning. I en kommun eller stad som därtill har en begränsad markyta till förfogande, är det särskilt relevant att tillämpa ett helhetsperspektiv på de kvarvarande grönytorna och dess olika kvaliteter, i syfte att undvika vidare fragmentisering och negativt påverka existerande värden.

Ett helhetsperspektiv på grönytor är även i välstämd enighet med fysisk strukturutveckling och dess målsättningar, som lyfter att *”ett för den framtida befolkningen och näringslivet attraktivt Åland förutsätter att den expanderande bebyggelsen så långt som möjligt tar hänsyn till viktiga markskyddsbehov i syfte att säkra olika typer av gemensamma samhällsintressen”*.

Vilket då bland annat syftar till särskilt viktiga land- och vattenområden, strandzoner, andra naturområden och större sammanhängande grönytor särskilt värdefulla för artrikedom, rekreation, biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

En grönplan är ett värdefullt verktyg i planprocesser både på kommunal och regional nivå – en förutsättning är dock att materialet hålls levande och används på ett aktivt sätt.

Miljöbyrån

Miljöbyrån ser mycket positivt på att Mariehamns stad har tagit fram en grönplan, då det är viktigt att enskilda kommuner tar sitt ansvar i frågan om att bibehålla Ålands biodiversitet.

Som förslag skulle man även kunna införa att, för att förbättra spridningssambanden specifikt för pollinerare, i samband med rådgivning även kunna uppmuntra lokalinvånare att samla vildfröer från växter som gillas av pollinatörer, alternativt ges fröer från inhemska arter, och plantera dessa på privata gårdar. Miljöbyrån hjälper gärna till med informationsinsamling och informations-spridning gällande till exempel vilka växter som passar bra för detta ändamål samt när deras frön kan insamlas.

Gällande invasiva arter skulle miljöbyrån gärna ha ett informationsutbyte direkt med Mariehamns stad gällande förekomstplatser för invasiva arter och utrottningsplaner för dessa förekomster, då det

enligt landskapslagen 19d § (ÅFS 1998:82) om naturvård ankommer på miljöbyrån att ansvara för tillsyn och efterlevnad av EU-förordningen om invasiva främmande arter.

Miljöbyrån kan fortlöpande kontaktas i ärenden gällande grönplanens fortsatta utformning och innehåll.”

Bemötande

Angående **spridningssambanden**: Ett åtgärdsförslag i förslaget till grönplan lyder: ”Strategi tas fram för att stärka spridningssambanden i Mariehamn.” Detta kan bland annat inkludera att uppmuntra markägare att förbättra livsmiljöerna för pollinerare på sina gårdar.

Angående **invasiva arter**: Ett åtgärdsförslag i förslaget till grönplan lyder: ”Inventera förekomst av invasiva arter i staden samt upprätta en bekämpningsplan.

Handicampen

”Ålands handikappförbunds tillgänglighetsgrupp diskuterade vid ett möte med Grönplans projektledare Johanna Hagström den 6.9.2022 innehållet i Grönplanen. Senast den 30.9.2022 ska utlåtanden över planen vara staden tillhanda.

Projektledare Johanna Hagström inledde mötet med att informera om att även politiker och tjänstemän framfört önskemål om att tillgänglighetsaspekten tydliggörs i Grönplanen, vilket också omfattas av projektledaren.

Projektledaren och tillgänglighetsgruppen förde övergripande diskussioner om Grönplanen och enades om att Ålands handikappförbunds tillgänglighetsgrupp sammanställer ett underlag till projektledaren som underlag för fortsatt samarbete gällande implementeringen av tillgängligheten i Grönplanen.

Här följer tillgänglighetsgruppens sammanställning och rekommendationer i linje med direktiven i

- **FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 9/Tillgänglighet.** FN-konventionen gäller på Åland sedan juni 2016. BILAGA 1

- Ålands funktionshinderspolitiska åtgärdsprogram **Ett tillgängligt Åland 2022 – 2025** som landskapsregeringen antog i maj 2022. Åtgärdsprogrammet ger vägledning för hur Åland ska utvecklas till ett mer tillgängligt samhälle för alla, präglad av rättighets- och hållbarhetsperspektivet. BILAGA 2

- Boken **Bygg i kapp – för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning.** 7:e upplagan utgiven 2021 av Svensk Byggtjänst/arkitekt MSA, Elisabet Svensson. Samma byggregler gäller på Åland som i Sverige. Boken kan beställas här: <https://byggtjanst.se/bokhandel/byggnader/bygg-ikapp.-utg-7>

Dessutom har vi listat några konkreta goda exempel och rekommendationer från **Naturvårdsverkets handbok Tillgängliga natur- och kulturområden**, som kan laddas ner i sin helhet här: <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/6500/tillgangliga-natur--och-kulturomraden/>

Vi bifogar även tillgänglighetsinventeringar utförda av tillgänglighetskonsulten Lilian Müller 2015 (muller.lilian@telia.com):

BILAGA 3 Rapport 8/Gröna Uddens Camping BILAGA 4 Rapport 16/Mariebad BILAGA 5 Rapport 19/Naturstigar (Nåtö, Järsö, Herrön) BILAGA 6 Rapport 27/Strandpromenaden

Redan den 26 maj 2021 bjöd staden in Ålands handikappförbunds tillgänglighetsgrupp för en workshop med fokus på stadens grönområden. Workshopen leddes av Grönplans projektledare Johanna Hagström, verksamhetsutvecklare Therese Flöjt och stadsträdgårdsmästare Anne Nordblom. Se bifogad sammanställning över resultatet från workshopen. BILAGA 7

Allmänt viktiga principer i arbetet med tillgänglighet

Tillgängligt för många Ålands och stadens natur- och kulturområden ska vara tillgängliga för så många som möjligt. Ett antal av dessa områden bör särskilt åtgärdas för en hög grad av tillgänglighet.

Kunskap om funktionsnedsättning När tillgängligheten planeras krävs kunskaper om vad olika typer av funktionsnedsättningar innebär för utformningen. Funktionsnedsättningar är relativt vanliga i

samhället och berör oss alla. Var 5:e person har en funktionsnedsättning och ringeffekterna är betydligt större än så med beaktande av släkt, vänner och stödpersoner.

Särlösningar som undantag Åtgärder bör från början utformas så att de fungerar för så många som möjligt i stället för att skapa särlösningar för en begränsad del av besökarna som har en funktionsnedsättning. Det som är nödvändigt för 10% underlättar för 40% och är bekvämt för 100%. Behoven av tillgänglighet ökar också i takt med att befolkningen blir äldre och ett tillgängligt samhälle är ett bättre samhälle för alla!

Överbrygga hinder i miljön Miljön kan vara ett funktionshinder. I stället för att fokusera på funktionsnedsättningar bör man fokusera på om och hur hinder i miljön kan överbryggas så att grönområdet blir tillgängligt för fler. Sådana barriärer kallas funktionshinder. Man ska alltså fokusera på dessa funktionshinder eller barriärer som hindrar människor från att delta och inte på eventuella nedsättningar i människors funktionsförmåga. Enkla åtgärder kan ge goda resultat; att ta bort några trädrötter över en stig eller lägga på jämnt och hårt packat grus på en led kan plötsligt öppna möjligheter för besökare att ta sig fram med barnvagn, rullator och rullstol och kanske också underlätta promenaden för personer med nedsatt syn.

Exempel:

En stätta utgör ett hinder för många besökare med nedsatt rörelseförmåga. Om man byter ut stätten eller kompletterar med en självstängande grind har man på ett enkelt sätt gjort platsen tillgänglig för många fler.

Testa först:

Handläggare som jobbar med tillgänglighetsprojekt kan själva med hjälp av ögonbindel och orienteringskäpp testa till exempel en ny tillgänglig stig. **Ålands handikappförbunds Tillgänglighetsgrupp finns som en resurs att tillgå för testning.**

Helhetsperspektiv och information

Man bör arbeta utgående från ett helhetsperspektiv. Tillgänglighet handlar inte enbart om att kunna ta sig runt i ett område utan även om hur man tar sig dit och därifrån och att informationen är tillgängligt utformad. Utförlig information framför allt före ett besök är avgörande för många människor för att kunna planera sitt besök. Information är en förutsättning för att besökaren själv ska kunna avgöra om området är tillgängligt och möjligt att besöka.

Fortlöpande process med stegvis implementering

Tillgänglighetsarbetet ska ses som en fortlöpande process. Det är sällan möjligt att direkt på samma gång genomföra alla åtgärder som krävs för att uppnå god tillgänglighet i ett område men med ett planerat och succesivt arbete kan man nå långt.

Konkreta åtgärdsförslag och rekommendationer

- Minst en tillgänglig badplats borde anläggas vid någon av stadens badstränder, eventuellt Lilla Holmen, med ramp ända ner i vattnet.
- Komplettering med räcke på trappan ner i vattnet för vinterbadare är en enkel åtgärd som skulle göra det möjligt för många fler att bada.
- Minst en bra lekplats för barn med funktionsnedsättningar efterlyses (vidare utveckling av Wirénska parken?)

• **Kullerstenarna i staden är inte tillgängliga.** Genom att fylla på med sand i de djupa skarvarna mellan stenarna skulle man kunna lindra problemen något. Dessutom borde en 1 meter bred och platt övergångsramp läggas över Torggatan mellan Nordea och Sittkoffs så att även rullstolsburna kan ta sig över gatan. Det är i dagsläget inte möjligt utan assistanshjälp. Även för andra personer, bland annat synskadade med käpp, är det problematiskt att ta sig över gatan då käppen fastnar i håligheterna och kullerstensbeläggningen är "vågig".

Markbeläggning på gångytor ska vara fast, jämn och halkfri. På ojämn beläggning är det mycket tungt att köra rullstol och använda rullator. Det kan också innebära att man börjar må dåligt eftersom det skakar. Även risken för att snubbla ökar.

• Tänk på att sittplatser är mycket viktiga, speciellt vidstart/slutpunkt

• Ta inte bort stadens bänkar på vintern

Goda exempel Nabbens våtmark och Kobba Klintar lyfts som goda exempel

Bänkar En sittplats bör ha ryggstöd och armstöd, sitthöjd 0,45 – 0,50 m och armstödshöjden 0,70 m samt ha armstöd med framkant som det går att greppa om och når förbi sittytans framkant. Vid sidan om bänken bör det finnas plats för en rullstol. Bänkar och sittplatser bör placeras vid sidan av gångytan. Färgen får gärna vara kontrasterande mot omgivningen.

På platser där det finns flera sittbänkar kan gärna någon göras med lite lägre sitthöjd för att bättre passa kortväxta personer.

Sittplatser bör finnas före och efter branta backar och trappor samt vid träffpunkter som torg, busshållplatser osv. I större park- och friluftsområden bör sittplatser finnas var 250:e meter.

Grenar Grenar på lägre höjd än 2,20 m över gångväg beskärs, likaså vegetation som hindrar belysning och informationsskyltar

Skyltning Viktigt att man kan komma nära informationsskyltarna som ska ha tillräckligt stor text och goda kontrastfärger (svart på vitt är bäst) för att även kunna läsas av personer med nedsatt syn. Av orienterings- och säkerhetsskäl är det viktigt att det finns varnings- och kontrastmarkeringar som visar var till exempel parkeringsplatser är, var ett ledstråk eller en gångväg löper, en trappa börjar och slutar eller var ett handtag är monterat. Färgblindhet innebär att man inte kan uppfatta skillnaden mellan vissa färgtoner. Det vanligaste är svårighet att skilja mellan rött och grönt samt mellan orange och rött. Kontrasten mellan ljus och mörkt är avgörande för att en märkning ska kunna uppfattas av en person med synnedsättning. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt Natural Color System (NCS) gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta en markering. Kontrastmarkeringar är ett enkelt sätt att förbättra kontrasterna.

Taktil skyltning Taktila skyltar som visar parkens/naturstigens sträckning och ojämnheter/berg och dalar kan vara ett bra sätt att presentera området för personer med nedsatt syn.

Belysning Tänk på vikten av god och nedåtriktad belysning som inte bländar (undvik glober som ljuskällor). Belysningen längs tillgängliga gångvägar och vid viktiga målpunkter ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan orientera sig. Exempel på viktiga målpunkter är parkeringsplatser, angöringsplatser, friytor, busshållplatser, övergångsställen och entréer. Även synsvaga behöver kunna uppfatta hur underlaget ser ut, och hörselskadade eller döva kan uppfatta teckenspråk och läsa på läpparna.

Cykelväg avskiljs från gångväg på sådant sätt att personer med nedsatt syn uppfattar gränsen mellan cykelbana och gångbana.

Parkering För många personer med funktionsnedsättning kan det vara avgörande att kunna komma så nära utflyktsmålet som möjligt med exempelvis bil. Parkeringsplatser för personer med särskilt tillstånd ska därför finnas vid viktiga målpunkter såsom ingången till ett grönområde eller så nära ingången som möjligt.

Ålands handikappförbund önskar staden lycka till med den viktiga Grönplanen och ser fram emot fortsatt konstruktivt samarbete med projektledare Johanna Hagström.”

Bemötande

Angående **tillgängligheten i staden**: En tillgänglighetsanalys för Mariehamns parker har utförts som ett underlag inför förslagsskedet och slutsatser från denna är införd i förslaget till grönplan. Tillgänglighetsanalysen togs fram i samarbete med Funktionsrätt Åland. Bland åtgärdsförslagen har fler åtgärder kopplade till ökad tillgänglighet i stadens parker införts.

Angående **parkbänkar**: I samband med uppdatering av utemiljöprogrammet bör det läggas till uppgifter om var bänkar behövs, t ex vid backar. Här kan man också diskutera var parkbänkar ska lämnas kvar på vintern.

Angående **belysning**: I samband med att en belysningsplan för Mariehamn tas fram kommer tillgänglighetsfrågor att lyftas.

Rädda Barnen

”Rädda Barnen är särskilt glad över att Mariehamns stad har tagit initiativ till att höra barn under processen med att ta fram utkastet till grönplan för Mariehamn. För att fatta bättre beslut gällande barns närmiljöer är det viktigt att barn ska ha reella möjligheter till delaktighet i frågan. Detta kräver en aktiv handling och prioritering av beslutsfattare. Rädda Barnen vill tacka Mariehamns stad för ett bra samarbete kring barns delaktighet.

Enligt utkastet (s. 4): ”En grönplan är ett kunskaps- och planeringsunderlag som fungerar vägledande och rådgivande. Den är ett värdefullt underlag i kommande stadsplaneringsprojekt för Mariehamns stad samt för det kommande arbetet med generalplanläggning av Mariehamn. Arbetet med grönplanen kommer även att bidra till konkreta förbättringsåtgärder genom åtgärdsförslag för hur grönstrukturen kan utvecklas.”

Här vill vi påminna att det är viktigt att barn får höras direkt och regelbundet också i det fortsatta arbetet och i de kommande stadsplaneringsprojekt för Mariehamns stad och i samband med alla konkreta frågor som rör barn. Rädda Barnen vill även fortsättningsvis erbjuda vårt stöd för att bistå beslutsfattare i att säkerställa att barnkonventionens artikel 12 efterlevs i alla frågor som rör barn.

Kommentarer om Mål 3: Strategier för rekreation

Enligt artikel 31 i barnkonventionen har alla barn rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Alla barns lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations och fritidsverksamhet ska aktivt främjas.

Under *Riktlinjer för rekreation* (s. 38) står det att:

- Lekparker planeras i anslutning till en grön parkmiljö och anslutna till gång- och cykelnätet. Platsens förutsättningar för ett gott mikroklimat ska beaktas. Lekparker planeras med avstånd till trafikleder.

Vi ser att en riktlinje gällande tillgängligheten av rekreation och andra besöksmål finns med som sista punkt, men när det gäller lekparker och andra ställen för barns rekreation vill vi påminna om att enligt barnkonventionen finns ett särskilt ansvar att säkerställa att barn med funktionsnedsättning ges lika möjligheter till rekreation och fritidsaktiviteter som andra barn.

Vi vill även lyfta fram barn och familjer som har nyligen flyttat till Mariehamn/Åland och där det kan behövas särskilda insatser för att säkerställa att barnen och familjer får tillräcklig information om och tillgång till de olika rekreativmöjligheter som finns i Mariehamn.

Under *Riktlinjer för rekreation* (s. 38) står det också att:

- Mariehamns parker ska ha en variation av upplevelsekvalliteter. Variationen av olika typer av gröna miljöer är viktig för mariehamnarnas olika livssituationer och personligheter.

I riktlinjerna saknar vi tydligare skrivningar om ungdomar och deras rekreativmöjligheter. Stadsplaneringen som särskilt beaktar ungdomar och deras rekreativintressen (som är annorlunda än yngre barns intressen och t.ex. lekparker) är viktigt för främjandet av ungdomars hälsa och rättigheter.

Kommentarer om åtgärdsförslag:

I de konkreta åtgärdsförslagen saknar vi barnen och särskilt ungdomar. Barn och unga har hörts och finns med i målen, men inte så tydligt i de slutliga åtgärdsförslagen.

Genomgående i åtgärdsförslagen rekommenderar vi att det ska finnas ett barnrättsperspektiv samt hur man säkerställer barns rättigheter och analyserar konsekvenser för barn i praktisk planering och genomförandet av åtgärderna.

Enligt barnkonventionens artikel 3 ska det vid alla åtgärder som rör barn, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Barnets bästa är en viktig princip att jobba med t.ex. när man tar fram strategin för avvägningar mellan olika rekreationsintressen och belysningsstrategin för Mariehamn. I arbetet med belysningsstrategin är det viktigt att beakta trygghetsfrågor och fråga barn om deras behov som gäller tryggheten i Mariehamn.”

Bemötande

Angående **barns delaktighet i stadsplanering**: Stadsarkitekten ämnar fortsätta dialogarbetet riktat mot barn i frågor som berör dem.

Angående **tillgänglighet**: En tillgänglighetsanalys för Mariehamns parker har utförts som ett underlag inför förslagsskedet och slutsatser från denna är införd i förslaget till grönplan.

Angående **barn och ungdomar i åtgärdsförslagen**: Det är viktigt att arbeta med variationen i stadens parker eftersom Mariehamn är en liten stad med begränsade markresurser. Ett av åtgärdsförslagen i grönplanen lyder: ”Förbättra rekreativa aspekter i Mariehamns grönområden baserat på de medborgardialoger som utförts inom ramen för grönplanearbetet.” I dialogen med barn och ungdomar framkommer bland annat att de använder stadens parker som mötesplatser, något som bör tas i beaktande i den fortsatta planeringen av parkerna.

Angående **belysningsstrategin**: Under arbetet med belysningsstrategin kommer säkerhetsaspekten att lyftas, bland annat längs med gångstigarna i stadens grönområden.

Angående **strategin för avvägningar mellan olika rekreationsintressen**: Stadsarkitekten stöder att barn och ungdomar bör beaktas i en sådan strategi.

Ålands Natur och Miljö

”Ålands Natur & Miljö önskar framföra sina synpunkter på Mariehamns stads utkast till grönplan. Vi och våra cirka 1000 medlemmar vill gärna vara med och påverka eftersom vi är en miljöorganisation som verkar för naturglädje, välmående och bärkraft för hela Åland.

Till att börja med anser vi det positivt att Mariehamns stad tar fram en grönplan. Det borde många andra städer också göra.

Vi ifrågasätter dock att Svinö och Styrso är undantagna från grönplanen för att de är under planering. Dessa områden borde tas med i grönplanen innan en eventuell exploatering för att se till att naturvärden inte förloras. Speciellt med tanke på att dessa områden är några av få relativt orörda naturområden i staden.

Vidare saknar vi information i grönplanen om att obelysta naturområden är viktiga för djuren och hur man kan ta hänsyn till detta i stadsmiljön.

Det enda stället vi hittar trädgården Mariero som ägs av staden och sköts av Ålands Natur & Miljö i grönplanen är på en karta där det står att det är en fickpark. Det verkar som om fokus inte alls har lagts på mindre gröna områden som ju också är viktiga. I det stora hela är trädgårdar inte med alls i grönplanen fast Mariehamn sägs vara en trädgårdsstad. Går det att utveckla grönplanen till att omfatta även trädgårdar?

Vi föreslår att grönplanen också kan innehålla planer för hur man kan sprida information om vikten av grönområden och biologisk mångfald till invånarna.

Enligt information finns det 5% skyddade naturområden i staden idag, och att det ska vara 10% strikt skyddade områden 2030. Men på EU-nivå diskuteras upp till 30% skyddad natur 2030. Borde inte målsättningen för skyddade områden i staden vara högre?”

Bemötande

Angående **Svinö och Styrso**: Under rubriken ”Avgränsning” står bland annat att ”Grönplanen omfattar de områden på fasta Mariehamn som i generalplanen anges som en del av stadens grönstruktur. De två öarna Svinö och Styrso exkluderas från rapporten. Svinö anges som ett utredningsområde i generalplanen och Styrso som rekreationsområde. Båda är under planering för framtida exploatering.”

Inför planeringen av de två holmarna har naturinventeringar utförts som underlag för planeringen. Dessa visar var det finns värdefull natur vilket har beaktats i det fortsatta arbetet. Svinö är därtill idag otillgängligt för majoriteten av Mariehamns invånare då man behöver en båt för att ta sig till holmen varför holmens rekreationsvärden inte nyttjas av de flesta mariehamnare idag.

Strategierna och riktlinjerna som tagits fram i grönplanen kommer att implementeras på det fortsatta arbetet med planeringen av holmarna.

Angående **Ljusföroreningar**: Under rubriken ”Ljusföroreningar” beskrivs ljusföroreningar och dess påverkan på djurlivet. Ett av åtgärdsförslagen i grönplanen är att ta fram en belysningsstrategi för staden, en sådan strategi hjälper staden att belysa viktiga områden och stråk (på ett sätt som minimerar ljusföroreningar) och visar även vilka områden och stråk som bör lämnas fria från belysning.

Angående **mindre grönområden och trädgårdar**: Det stämmer att mindre grönområden och trädgårdar kan ha betydelse för den biologiska mångfalden. En rad utredningar av biologiska, sociala och kulturella värden samt ekosystemtjänster har gjorts för att identifiera stadens viktigaste grönområden. Ett större grönområde har ofta fler av dessa värden än ett mindre vilket gör att de större grönområdena kommer lyftas fram i fler sammanhang än ett litet. Grönplanen har avgränsats så att den omfattar de områden på fasta Mariehamn som anges som en del av stadens grönstruktur i generalplanen. Privata trädgårdar ligger på kvartersmark och här har staden begränsad möjlighet att påverka t ex skötsel.

Angående **information till invånare**: Staden kan med fördel sprida information om vikten av grönområden och biologisk mångfald till invånarna. Ett av åtgärdsförslagen är att "Strategi tas fram för att stärka spridningssambanden i Mariehamn." Här bör det även ingå att informera stadens invånare om hur de själva kan gynna den biologiska mångfalden.

Angående **skydd av natur**: På EU-nivå framförs att 30% av land- och havsmiljöer ska skyddas, av dessa ska 10% vara strikt skyddade. I väntan på tydligare direktiv från EU utgår staden från att strikt skydd innebär beteckningen SN (naturskyddsområde) i stadsplan eller Natura 2000-områden. Dessa ytor utgör ca 5% av stadens landyta idag och grönplanen siktar på 10%. Värdeområdena som presenteras i utkastet till grönplan bör bevaras och skötas så att de befintliga biologiska och rekreativa värdena utvecklas och utgör ca 30% av stadens landyta.

Karolin Eklund och Marita Karlsson

”Vi har tagit del av Mariehamns stads utkast till grönplan 7.6.2022 som har tagits fram bland annat i syfte att fungera som ”ett värdefullt underlag i kommande stadsplaneringsprojekt för Mariehamns stad samt för det kommande arbetet med generalpaneläggning av Mariehamn” (sid. 4). Grönplanen kommer vidare ”att användas som ett underlag för stadens planprocesser” (sid. 5).

Av utkastet kan utläsas att öarna Svinö och Styrso exkluderats från rapporten samt att bägge öar är under planering för framtida exploatering (sid. 5).

Orsakerna till varför dessa områden har exkluderats framgår inte och kan svårligen förstås, särskilt med hänsyn till att områdena är aktuella för planläggning och exploatering som bostadsområde. Detta kan inte tolkas på något annat sätt än att man medvetet har exkluderat Svinö och Styrso på grund av att en exploatering av dessa områden inte skulle ligga i linje med de mål staden har ställt upp i grönplanen.

Vi har tidigare uppmärksammat Stadsarkitektkansliet på att ett genomförande av det föreslagna utkastet till delgeneralplan för Svinö och Espholm (MHSTAD 13/2022) direkt skulle strida emot flertalet intentioner, direktiv och förslag i grönplanen (se bilaga 1, punkt 2.6 samt därtill hörande bilaga 2).

Mot bakgrund av ovan anser vi att stadens förslag till grönplan är bristfällig såtillvida att de ojämförbart största grönområdena i Mariehamn har exkluderats ur förslaget och att dessa måste inkluderas för att planen ska kunna uppfylla sitt syfte som ett ”värdefullt underlag i kommande stadsplaneringsprojekt”.

Bemötande

Angående **Svinö och Styrso**: Under rubriken ”Avgränsning” står bland annat att ”Grönplanen omfattar de områden på fasta Mariehamn som i generalplanen anges som en del av stadens grönstruktur. De två öarna Svinö och Styrso exkluderas från rapporten, Svinö anges som ett utredningsområde i generalplanen och Styrso som rekreationsområde. Båda är under planering för framtida exploatering.”

Inför planeringen av de två holmarna har naturinventeringar utförts som underlag för planförslag. Dessa visar var det finns värdefull natur vilket har beaktats i det fortsatta arbetet. Svinö är därtill otillgängligt för majoriteten av Mariehamns invånare då man behöver en båt för att ta sig till holmen varför holmens rekreationsvärden inte nyttjas av de flesta mariehamnare idag.

Strategierna och riktlinjerna som tagits fram i grönplanen kommer att implementeras på det fortsatta arbetet med planeringen av holmarna.

Angående **vägsträckningen genom Espholm**: Vägsträckningen i Espholm finns i gällande stadsplan. Grönplanen är en översiktsplan och ersätter inte detaljplanerna men kommer att vara vägledande för framtagandet av dessa.

”Synpunkter (ej uttömmande)

Jag hänvisar till mina synpunkter på förslag till stadsplan och ändring av stadsplanen som mottogs av stadsarkitektkansliet 18.05.2020 (**”Synpunkter”**), samt mitt besvär som mottogs av stadsarkitektkansliet 26.08.2019 gällande stomplanen för stadsdelen Apalängen (nr 1110), Dnr MHSTAD/773/2019, daterad 10.06.2019 (**”Besvär”**). I tillägg vill jag även hänvisa till skrivelsen som skickades in 26.08.2019, där 44 boenden kommenterat planerna för Apalängen (**”Skrivelsen”**). Innehållet i Synpunkter, Besväret och Skrivelsen ska även gälla som synpunkter till Grönplanen.

Jag motsätter mig att grönplanen ska påverka min tomt och anser att dessa delar av Grönplanen skall tas bort. Att notera är att marken inte ägs av Mariehamns Stad utan många delar där man planerar grönområde vid Apalängen idag är privat ägo där de privata markägarna nu nyttjar och använder sin mark hela vägen ner till stranden. Jag som markägare känner mig förbisedd då ni inte beaktat de otaliga synpunkterna som skickats in av mig och övriga markägare i området och kräver att Grönplanen inte inkräktar på privata marker och att grönområdena flyttas upp till Svibyvägen.

Det har dessutom skickats in andra skrivelser med synpunkter på områdets användelse i samband med tidigare förslag till stomplan som inte bemötts i Grönplanen. Fortsättningsvis anser jag att Mariehamns stad ska använda egen mark för att skapa grönområden och inte inkräkta på privatpersoners ägor, och ska vara lika för hela Mariehamn.”

Bemötande

Angående **strandpromenaden**: Arbetet med att utöka strandpromenaderna så att de löper runt hela Mariehamn är en långsiktig strategi. Denna strategi visar på stadens vilja att utveckla stadens strandpromenader till en enhetlig promenad längs Mariehamns stränder tillgängliga för alla mariehamnare. Strandpromenaderna utarbetas i detaljplanen i dialog med markägarna. Grönplanen tar inte ställning till fastighetsgränser och ägoförhållanden utan byggs upp av fyra mål: mål 1 – I Mariehamns grönstruktur tas ekosystemtjänster tillvara och utvecklas till nytta för människa och natur. Mål 2 – Mariehamns grönstruktur har utrymme för biologisk mångfald. Stadens parker och grönområden bildar tillsammans en helhet vilken håller en sådan kvalitet att de arter som lever här idag har goda förutsättningar för framtiden. Mål 3 – Mariehamnarna har god tillgång till varierade park- och naturmiljöer vid och omkring sin bostad, förskola, skola och arbetsplats. Det finns sammanhängande, attraktiva gröna stråk för rekreation. Mål 4 – Mariehamns grönområden stärker stadens identitet som en maritim trädgårdsstad. I Mariehamns parker kan invånarna ta del av stadens rika historia samtidigt som de även kan njuta av de olika landskapskaraktärerna som Mariehamn består av.

Angående **stomplanen**: Bemötanden på synpunkter på Apalängens stomplan behandlas som en del av detaljplaneläggning.

Marica Nordberg och Magnus Nordin (fastighet Strandäng RN:r6:32 Sviby Mariehamn)

”Eftersom grönplanen kan bli ett styrdokument som ligger till grund för framtida planering och beslut om stadsplaner vill vi lämna in följande synpunkter.

Utkastet till grönplan som Mariehamns stad framtagit är inte ett styrdokument för framtida planering då general-och detaljplaner inte får förorsaka markägare eller rättsinnehavare oskäliga olägenheter.

Redan under framtagandet av stomplanen för Apalängen lämnade vi synpunkter på att planerade grönområden inte beaktat markägoförhållanden. Vi anser fortsättningsvis att Mariehamns stad ska använda egen mark för att skapa grönområden och inte inkräkta på privatpersoners ägor, och det ska vara lika för hela Mariehamn.

Vid framtagandet av grönplanen borde man ha beaktat tidigare synpunkter som lämnats in vid processen med stomplanen. Som markägare känner man sig nu återigen förbisedd när man inte beaktat dessa synpunkter som lämnades in av flera boende, varav en skrivelse undertecknades gemensamt av 30 boende i området. Vi hänvisar till de synpunkter som vi lämnade in till stomplanen, enligt bilaga Besvär stomplan Apalängen, inlämnade till Mariehamns stad i original 26.08.2019.

Vi kräver att grönområdet inte inkräktar på privata marker och att grönkorridorerna flyttas upp till Svibyvägen.”

Bemötande

Angående **strandpromenaden**: Arbetet med att utöka strandpromenaderna så att de löper runt hela Mariehamn är en långsiktig strategi. Denna strategi visar på stadens vilja att utveckla stadens strandpromenader till en enhetlig promenad längs Mariehamns stränder tillgängliga för alla mariehamnare. Strandpromenaderna utarbetas i detaljplanen i dialog med markägarna. Grönplanen tar inte ställning till fastighetsgränser och ägoförhållanden utan byggs upp av fyra mål: mål 1 – I Mariehamns grönstruktur tas ekosystemtjänster tillvara och utvecklas till nytta för människa och natur. Mål 2 – Mariehamns grönstruktur har utrymme för biologisk mångfald. Stadens parker och grönområden bildar tillsammans en helhet vilken håller en sådan kvalitet att de arter som lever här idag har goda förutsättningar för framtiden. Mål 3 – Mariehamnarna har god tillgång till varierade park- och naturmiljöer vid och omkring sin bostad, förskola, skola och arbetsplats. Det finns sammanhängande, attraktiva gröna stråk för rekreation. Mål 4 – Mariehamns grönområden stärker stadens identitet som en maritim trädgårdsstad. I Mariehamns parker kan invånarna ta del av stadens rika historia samtidigt som de även kan njuta av de olika landskapskaraktärerna som Mariehamn består av. Grönplanen är ett vägledande underlag för framtida planering.

Angående **stomplanen**: Bemötanden på synpunkter på Apalängens stomplan behandlas som en del av detaljpaneläggning.

Styrelsen för Emmaus Åland

”Emmaus Åland tackar för möjligheten att lämna synpunkter på utkastet till grönplan för Mariehamn. Vi välkomnar initiativet till en grönplan och konstaterar att den stöder Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda och Agenda 2030.

Planen är ambitiös och bra. Vi ger några synpunkter som är relevanta för Emmaus Ålands verksamhet. Det betyder att vi lägger stor vikt vid social miljö, mötesplatser och möjligheterna till gemensamma aktiviteter på stadens grönområden.

Vi önskar att staden ytterligare betonar vikten av möjligheterna till rekreation, social interaktion och fysisk hälsa. Detta kan bland annat göras genom att i större utsträckning planera grönområden såsom t.ex. brandgatorna för s.k. gemenskapsodling eller för mini-kolonilotter för boende och för organisationer. Invånarna behöver få förutsättningar att odla i liten skala. Brandgatorna är en outnyttjad potential, som i dag ofta bara består av sly och närliggande tomters trädgårdsavfall. Här finns en stor potential.

Vi skulle gärna se mer fruktträd och bärbuskar på stadens grönområden. Detta kombinerat med information till invånarna om var man för eget bruk kan plocka bär och frukt.

Vi välkomnar åtgärdsförslagen och ser positivt på ambitionen att förstärka grönkorridererna och att beakta dem i stadsplaneprocessen samt i planen att överbygga barriärer som hindrar eller försvårar för människor att nyttja grönområden enkelt.

Det är även mycket viktigt att utveckla promenadstråken samt att främja biologisk mångfald samtidigt som östra och västra Mariehamns gångstråk sammanbinds. I rapporten betonas vikten av zoner för biologisk mångfald och pollinerare. En del av dessa zoner (sid. 20 i planen) består av slätklippta gräsytor, som inte är optimala för ändamålet. Här vore det bra att se över möjligheten att omvandla gräsytor till ytor med mer mångfasetterad växtlighet.

Det är bra att grönplanen ska användas som underlag i stadens planprocesser. Vi hoppas att grönplanen kan ges en mer betydande roll än som rådgivande underlag.”

Bemötande

Angående **brandgatorna**: Brandgatorna är som Emmaus styrelse säger en outnyttjad resurs som i framtiden borde aktiveras. Detta bör ske i samband med detaljplanering av det berörda kvarteret.

Angående **områden för pollinering**: Vi tackar för kommentaren om att flera ytor som lyfts fram i spridningsanalysen behöver ses över. Detta görs i samband med åtgärden ”Strategi tas fram för att stärka spridningssambanden i Mariehamn.”